

KESKKONNAAMET

Eesti Keskkonnaühenduste Koda
info@eko.org.ee

05.08.2024 nr DM-129106-2

Vastus arvamustele FIONA üldgeoloogilise uurimistöö loa väljastamise korralduse eelnõu kohta

Lugupeetud Maia-Liisa Anton (Eesti Keskkonnaühenduste Koda)

Esitasite Keskkonnaametile 08.07.2024 e-kirja teel arvamuse ning tähelepanekud FIONA üldgeoloogilise uurimistöö loa väljastamise korralduse eelnõu kohta (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 09.07.2024 numbriga DM-129106-1).

Käesolevaga vastab Keskkonnaamet teie kirjas esitatud tähelepanekutele nende esitamise järjekorras:

Tähelepanek nr 1 (lühendatult): *EKO leiab, et FIONA üldgeoloogilise uurimistöö loa menetlus oleks tulnud läbi viia avatud menetluses.*

Keskkonnaamet nõustub teie kirjas toodud väitega, et maapõueseaduse (edaspidi **MaaPS**) § 29 on ajas muutunud ning see ei viita enam üldgeoloogilise uurimistöö loa andmise kohta. Ehk MaaPS § 29 enam ei kohusta üldgeoloogilise uurimistöö loa andmist tegema avatud menetlusega.

MaaPS § 32 lõige 1 sätestab - Üldgeoloogilise uurimistöö loa andmine otsustatakse 30 päeva jooksul nõuetekohase taotluse saamisest arvates, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Eelnevalt lähtudes viis Keskkonnaamet FIONA üldgeoloogilise uurimistöö loa menetluse läbi mitte-avatud menetlusena kuna maapõueseadusest lähtuvalt ei viida seda menetlust läbi enam avatud menetlusena. Täiemahulise avatud menetluse läbiviimine tähendaks kaugelt seaduses toodud tähtaegade ületamist. Üldgeoloogilise uurimistöö läbiviimisega ei saa enam maavara kaevandamiseks arvele võtta ning seega ei piirata töödega kellegi huve. Seega polnud otstarbekas antud juhul läbi viia avatud menetlust.

Keskkonnaamet täpsustab, et kuivõrd mitte-avatud menetluse korral ei ole Keskkonnaametil kohustust teavitada menetluse algetappides ka kohalikku omavalitsust, tegi Keskkonnaamet seda siiski menetluse käigus ning esitas eelnõu Rakvere Vallavalitsusele tutvumiseks. Antud eelnõu võeti volikogu päevakorda, mis on avalik info. Samuti oli võimalik volikogu istungit vaatamas käia. Rakvere vallavolikogu istungit (ning antud eelnõud) kajastasid mitmed

kohalikud ning riiklikud ajalehed (nt Lääne-Virumaa uudised, Virumaateataja (Postimees), ERR).

Lisaks korraldas üldgeoloogilise uurimistöö loa taotleja Eesti Geoloogiateenistus **enne** taotluse esitamist avaliku istungi, millest tegi artikli Eesti Rahvusringhääling. Eesti Geoloogiateenistuse maavarade osakonna juhataja kirjutas ka arvamuse Eesti Rahvusringhäälingu uudisteportaalile. Samuti on korduvalt uuringu kohta infot avaldatud Eesti Geoloogiateenistuse kodulehel.

Tähelepanek nr 2: Puurimistööde käigus rajatakse kuni 15 suure diameetriga uuringupuurauku (puuraugu diameeter kuni 1500 mm) sügavuseni kuni 50 meetrit maavarade proovide võtmiseks ning samal ajal ka 9 väiksema diameetriga (85-280 mm) uuringupuurauku hüdrogeoloogilisteks mõõtmisteks.

Leiame, et selline tööde järjekord võib tekitada olukorra, kus olemasoleva ebatäpse põhjavee mudeli tõttu ei mõista töö teostajad piisavalt hästi pinna- ja põhjavee vahelisi seoseid, tekitades puurimiste käigus olulisi veehäälinguid. Põhjendatud oleks hüdrogeoloogiliste uuringute läbiviimine ning põhjalik analüüs enne suure diameetriga sügavate puuraukude rajamist.

On vaja selgemat infot, kuidas ja kui ulatuslikult uuringu tegemine mõjutab põhja- ja pinnavee olukorda ja kasutamist ning selget määratlust, kes ja kuidas kompenseerib võimalikud kahjud, kui need peaks tekkima. See info peab olema nõuete kohaselt jagatud ka kohalikele elanikele kas kohaliku ajalehe kaudu või mõjutatava piirkonna elanikele otse saadetuna.

Keskkonnaamet täpsustab, et suure diameetriga puuraugud tehaksegi **peale** hüdrogeoloogiliste puuraukude rajamist, sealset veeseiret ning seire tulemuste analüüsi. See annab Eesti Geoloogiateenistuse litsenseeritud hüdrogeoloogidele vajaliku info pinna- ja põhjavee tasemete ning nende vaheliste seoste kohta. Samuti võimaldab see detailselt kaardistada hüdrogeoloogilise olustiku enne, kui hakatakse tegema suurediameetrilisi puurauke, et vältida igasuguse negatiivse mõju tekkimist ümberkaudsele keskkonnale ning elanikkonnale. Lisaks säilitatakse osad hüdrogeoloogilised puuraugud pideva seire teostamiseks kogu üldgeoloogilise uurimistöö loa kehtivusaja jooksul. Hüdrogeoloogilised uuringud võivad anda ka infot võimalike kohalike murede lahendamiseks mis piirkonnas hetkel juba on.

Vastavalt MaaPS § 92 lõikele 1 hüvitavad üldgeoloogilise uurimistöö loa ja uuringuloa omaja üldgeoloogilise uurimistööga ning geoloogilise uuringuga tekitatud kahju sõltumata oma süüst.

Antud juhul viib uurimistöö tegevusi läbi Eesti Geoloogiateenistus, kuhu on koondunud ühtede parimate maapõue teadmiste ja taustaga inimeste kollektiiv Eestis. Seega on Keskkonnaamet veendunud, et tööd viiakse läbi vastutustundlikult ning võimalikke riske vältides.

Tähelepanek nr 3: Hüdrogeoloogilisteks mõõtmisteks rajatavad puuraugud jäetakse ajutiselt lahti põhjavee info kogumiseks ja suletakse hiljemalt uurimistöö loa kehtivusaja lõpuks. Loa kehtivusajaks on hetkel pakutud 5 aastat.

Teeme ettepaneku oluliselt lühendada loa kehtivusaega, et vähendada reostusriski tulenevalt

puuraukude potentsiaalselt väga pikaajalise lahtioleku tõttu.

Üldgeoloogilise uurimistöö loa kehtivusaeg on määratud varuga. Loa kehtivusaja jooksul peab loa omaja uuringu planeerima, ette valmistama, teostama (sh ka eelnimetatud hüdrogeoloogilised uuringud ning andmete analüüs) ning uuringu järgselt ka kogu ala korrastama. Uurimistöö loa kehtivuseajaks määrati 5 aastat, et vältida olukorda, kus ettenägematutel asjaoludel tekkinud viivituste tõttu (näiteks tehnika või proovide transport, ilmastikuolud, projekteerimisele ja planeerimisele kulunud aeg jms) kaotab uurimistöö luba kehtivuse enne, kui tööd on teostatud ning ala korrastatud. Lisaks mida pikemalt on võimalik koguda hüdrogeoloogilise andmeid, seda täpsemaid hüdrogeoloogilisi mudeleid on võimalik modelleerida, mille abil võimalikke hüdrogeoloogilise küsimusi ning probleeme lahendada.

Uuringu teostaja lõpetab uuringu esimesel võimalusel ning teavitab sellest Keskkonnaametit, kes teostab uuritud alal jooksvalt ning ka hilisemalt järelkontrolli.

Tähelepanek nr 4: Loa taotluses ei ole välja toodud suure diameetriga puuraukude rajamise meetodit. 8. mail Lammasmäe puhkekeskuses peetud ettekandes avaldas Eesti Geoloogiateenistus, et tehnoloogiaks on valitud sillavaiade paigaldamiseks mõeldud masin, mida plaanitakse käesoleval juhul kasutada hoopis kaevandamiseks ehk mitte algselt ettenähtud viisil.

Leiame, et selline spetsiifiline tehnoloogiakasutus tuleks loa taotluses dokumenteerida ning läbi viia või viidata eelnevale põhjalikule erapooletule riskianalüüsile, kas taoline tehnoloogiavalik on kooskõlas veesüsteemi mitte kahjustava lähenemisega.

Keskkonnaametile esitatud üldgeoloogilise uurimistöö loa taotluses on esitatud suure diameetriga puuraukude rajamise meetod. Erinevate veekihtide kaitsmiseks ning nende segunemise vältimiseks kasutatakse suurediameetriliste puuraukude puhul manteltoru. Peale puurtööde tegemist ning proovi võtmist suletakse puuraugud inertse materjaliga.

Poorsemad, vett juhtivad kivimid asendatakse liivaga, ning vettpidavad kivimid asendatakse saviga. Suure diameetriga puuraukude Kallavere kihistu, kust võetakse välja fosforiidi kivimimaterjal, täidetakse liivaga. Türisalu, Varangu ja Leetse kihistu, täidetakse saviga. Puuraukudest kust graptoliitargilliidi proovi ei koguta segatakse see betooni sisse ja paigutatakse savikihi peale. Ülejäänud puurauk täidetakse väljatud materjaliga kivimikihte eraldamata, kuid võimalusel pannakse materjal tagasi samale looduslikule tasemele ning taastatakse võimalikult looduslähedane olukord.

Tähelepanek nr 5: Geoloogiateenistus on varasemalt näidanud raportis Eesti põhjaveekogumite seisund perioodil 2014-2019 (<https://keskkonnaportaal.ee/et/p%C3%B5hjaveekogumite-seisund>), et plaanitava uuringupiirkonna põhjavesi on juba halvas seisus ning suur veealandamine võib täiendavalt halvendada põhjaveekogumi seisundit, mis ei ole veepoliitika raamdirektiivi arvestades lubatud.

Teeme Keskkonnaametile ettepaneku anda Eesti Geoloogiateenistuse plaanitavale tegevusele

eelhindang keskkonnamõju väljaselgitamiseks.

Uurimistöö raames puuraukude rajamisega ei kaasne veetaseme alandamist, ega olulist veekihtide segunemist, mis võiks mõjutada vee kvaliteeti. Lisaks võivad hüdrogeoloogilised uuringud anda ka infot võimalike kohalike murede lahendamiseks, mis piirkonnas hetkel juba on.

Keskkonnaameti hinnangul puudub antud menetluses nii kohustus kui vajadus keskkonnamõju hinnata läbi eelhindangu või KMH. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrusele nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 3 lg 3 peab eelhindangu koostama süvapuurimistele, mille sügavus on üle 1000 m. FIONA uuring sinna alla ei liigitu. Keskkonnaamet arvestas käesoleva üldgeoloogilise uurimistöö loa andmise korraldust koostades ka võimalike keskkonnamõjudega.

Tähelepanek nr 6: EKO soovib olla edaspidi kaasatud FIONA üldgeoloogilise uurimistöö loa menetluses ning sellest lähtuvalt palub Keskkonnaametil edastada menetlusega seonduv informatsioon arvamuse andmiseks.

Keskkonnaamet väljastas üldgeoloogilise uurimistöö loa nr YGUL/521950 FIONA uuringuruumis 02.07.2024 korraldusega nr DM-128277-8, mis toimus enne teie poolt esitatud e-kirjas arvamuste andmist koos seal toodud seisukohtadega ning tähelepanekutega. Keskkonnaamet edastab antud korralduse teile koos käesoleva selgitustaotluse vastusega. Usume, et EGT on oma uuringute tulemustes ning edasistes käikudes avatud ka edaspidi. Keskkonnaamet on seisukohal, et (teadus)uuringute tegemist Eestis ei ole põhjendatud keerukamaks ning kulukamaks kui see juba on ilma oluliste põhjusteta muuta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiit Rahe

peaspetsialist juhataja ülesannetes

maapõuebüroo

Lisa: DM-128277-8.bdoc

Teadmiseks: Eesti Geoloogiateenistus

Valdo Tohver 53238814

Valdo.Tohver@keskkonnaamet.ee